

Welstands- en
Monumentencommissie Alkmaar
Jaarverslag 2022

Inhoud

Inhoud	2
De voorzitter spreekt	3
Actueel.....	5
Omgevingswet en verder	7
Groot plan	10
Zo werkt het.....	12
Even voorstellen	13
Werkwijze	14
Beoordelingskaders	15
MOOI DARS	16
Erfgoedplan	17
Cijfers.....	19
Aantal planbehandelingen	20
Aantal behandelingen ten opzichte van voorgaande jaren	20
Adviesbesluiten	20
Erfgoedaanvragen	21
Bijzonder bedrijfsplan	22
De advisering	24
Adviezen ruimtelijke plannen, kwaliteitsgesprekken, procesbegeleiding, beleidsontwikkeling	25
Ondersteunende activiteiten	25
Bijzonder plan	27
Evaluatie en aanbevelingen	29
Overige aanbevelingen door de commissie	30
Tot slot	31
Arie Keppler Prijs 2022	32
Colofon	33

Uit de serie Het maakbare landschap. Loek Buter

De voorzitter spreekt

Het was een veelbewogen jaar, 2022.

De turbulentie en onzekerheden in de maatschappij waren (en zijn nog steeds) voelbaar bij de werkzaamheden van de commissie; terwijl de maatschappij opkrabbelde uit de coronaperiode, kwamen er met een oorlog aan de Europese grenzen nieuwe redenen voor onzekerheid.

Toch zijn er veel plannen ontwikkeld en toont de gemeente Alkmaar grote ambities, met name in de Kanaalzone. Met de gemeenteraadsverkiezingen kwam er een nieuwe coalitie. De inzet van een stadsarchitect wordt onderzocht, evenals de verantwoordelijkheid die burgers zelf hebben bij de kwaliteit van de leefomgeving.

Ondertussen ontmoeten we nieuwe collega's bij erfgoed en ruimtelijke vormgeving, gelukkig, want dat de werkdruk hoog is, is zonneklaar. Men weet ons te vinden als klankbord en vraagbaak. Hoe in de toekomst de dialoog te voeren, wat de rol van de toekomstige stadsbouwmeester zal zijn, hoe de wisselwerking is met de commissie, het zal hopelijk komend jaar meer uitkristalliseren.

Want, met of zonder Omgevingswet, onze complexe leefomgeving vraagt om integraliteit en interdisciplinaire oplossingen. Alleen in dialoog en met collectieve wijsheid komen we tot optimale antwoorden voor de vragen die de huidige tijd aan ons stelt. Wij brengen graag onze ervaring en expertise in om mee te denken over "hoe dan? ".

Gelukkig weer vanuit de mooie Besognekamer, in persoon, in het stadhuis, midden in de stad. Een veel aangename plek om aanvragers en collega's te ontvangen dan het digitale scherm.

En, ondertussen, verheugen we ons op alle interessante plannen en ontwikkelingen die het nieuwe jaar ons zal brengen.

Dana Ponec,

voorzitter Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

1. De Vier Vierkanten. MOOI Noord-Holland

Actueel

De Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar is ook in 2022 in uw gemeente enthousiast pleitbezorger geweest voor ruimtelijke kwaliteit. De gemeenteraad heeft ons de opdracht gegeven te adviseren op basis van de gemeentelijke beleidskaders. Met dit jaarverslag legt de commissie verantwoording af aan de gemeenteraad over de onafhankelijke advisering in 2022.

Naast aandacht voor de bemensing, de werkwijze en de aantallen adviezen presenteren wij een bloemlezing van adviezen waarmee we de gemeenteraad inzicht geven in hoe de gesprekken in onze commissie met initiatiefnemers, ontwerpers en ambtenaren van de gemeente worden gevoerd. We proberen daarbij in beeld te brengen wat het effect is van deze advieswerkzaamheden.

In de meeste gevallen zijn we in staat om in één of meerdere besprekingen te komen tot een positieve advisering, waarbij de inzet is om zo dicht mogelijk te blijven bij de wensen van de initiatiefnemer en ook de gemeentelijke beleidsambities zoveel mogelijk recht te doen. In de praktijk levert dit in de meeste gevallen goede plannen en tevreden initiatiefnemers op. Slechts een enkele keer wordt een aanvraag op grond van onze adviezen geweigerd en meestal is er dan ook iets anders aan de hand, zoals strijd met het bestemmingsplan of ander beleid.

Omgevingswet en verder

De invoering van de Omgevingswet is wederom uitgesteld. Dit neemt niet weg dat de meeste gemeenten in Noord-Holland hebben besloten de cultuurverandering die samenhangt met deze nieuwe wet onverminderd voort te zetten. De voorbereidingen om bestaande processen in het gemeentehuis te moderniseren, meer integraal naar plannen te kijken en ook de kwaliteit van de leefomgeving eerder bij planontwikkeling bespreekbaar te maken, zijn vrijwel overal in volle gang. Experimenten met omgevingstafels en de nieuwe verbrede gemeentelijke adviescommissie zien we vrijwel overal terug. Ook in uw gemeente is de instelling van de gemeentelijke adviescommissie als opvolger van de huidige commissie goed voorbereid. In vrijwel alle gemeenten is ervoor gekozen om de commissie een bredere taakomschrijving te geven om een goede omgevingskwaliteit te bereiken.

Er is in de wet een belangrijker plaats ingeruimd voor de cultuurhistorische aspecten. De commissie heeft deze expertises in beginsel in de gelederen en kan anders altijd een beroep doen op één of meerdere specialisten, verenigd binnen de MOOI Noord-Holland erfgoedcommissie.

Met de komst van nieuwe vormen van planbegeleiding wordt ook steeds vaker een beroep gedaan op individuele leden van de adviescommissie om onder verantwoordelijkheid van de commissie aan vroege planadvisering mee te doen. Hiertoe neemt de commissie een

mandaatbesluit. De snelheid en efficiëntie van de advisering kan hiermee toenemen en in geval van twijfel kan de gemandateerde terugvallen op de commissie.

In 2022 hebben in maart de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Meestal leidt dit ertoe dat wat later in het jaar met de gemeente wordt teruggekeken op het voorgaande jaar. In 2023 zal het jaarverslag over 2022 weer eerder in het jaar onderwerp van gesprek worden. Wellicht is er dan voor nieuwe raadsleden een gelegenheid om met de adviseurs in deze commissie kennis te maken. Bijvoorbeeld via een bezoek aan de vergadering of door middel van een excursie langs bijzondere plannen. Wij werken daar met plezier aan mee.

De druk op de ruimte in Nederland is groot. We willen voldoende duurzame en betaalbare woningen, klimaatbestendige landschappen, meer biodiversiteit en natuurherstel, de omslag naar kringlooplandbouw, overstappen op schone energievoorziening, behoud van ons cultureel erfgoed en onze identiteit. We moeten en willen heel veel op een klein oppervlak. Het lijstje claims is haast oneindig. Dat vraagt om het maken van keuzes, het slim combineren van opgaven en sturing van het Rijk om onze ruimte eerlijk te verdelen....

Goed rentmeesterschap staat hierbij voorop: de balans bewaren tussen het slim omgaan met ruimtevragers en de kwaliteit van onze leefomgeving. Zodat onze kinderen en kleinkinderen ook nog kunnen genieten van een mooi, groen, gezond en leefbaar Nederland, maar ook hun boterham kunnen verdienen en nog een betaalbare woning kunnen vinden.'

Minister Hugo de Jonge; kamerbrief Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland, 6 juli 2022.

In bovenstaand citaat geeft onze Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening (VRO) Hugo de Jonge precies weer waar het in de komende periode in ons compact georganiseerde land om draait. In een verdere aanscherping van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) introduceert hij de programma's NOVEX en Mooi Nederland, onder andere gericht op verdere gebiedsgerichte concretisering en versnelling van de uitvoering. We zijn alleen goede rentmeesters van ons kwetsbare landschap als we de balans bewaren tussen het slim omgaan met ruimtevragers en de kwaliteit van onze leefomgeving. Het is verheugend dat de rijksoverheid de regierol wil nemen en hierbij een belangrijke rol toekent aan de doelstelling van ruimtelijke kwaliteit, goed verwoord in het programma MOOI Nederland.

Onze koepelorganisatie, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, formuleerde vijf onmisbare punten bij de uitvoering van Mooi Nederland: brede aanpak, voortdurende dialoog,

stellingname en regie, laat iedereen meedoen en zie de inrichting van ons land als culturele opgave. Bij dat laatste schrijft de Federatie: 'Mooi Nederland bouwt voort op bestaand Nederland. Dat is het startpunt. Er is geen tabula rasa. Het gaat om een zorgvuldige transformatie van wat bekend, vertrouwd en geliefd is. Het is het respectvol vóórtzetten van de voortdurende verandering die inherent is aan een levende cultuur.

Hierbij is een brede benadering en een vroegtijdige agendering van ruimtelijke kwaliteit cruciaal. Naast gebruikswaarde en belevingswaarde zal ook een steeds grotere rol voor toekomstwaarde centraal staan. Kan iets nog wel mooi kan zijn als het niet ook duurzaam, circulair volhoudbaar is? Het is balanceren, zoals Minister en Gedeputeerde terecht aangeven, van slim zijn én kwaliteit bewaren. Als adviesorganisatie voelen we ons bij dit balanceren, met ruimtelijke kwaliteit als resultante, als een vis in het water.

2 - Domus gezien vanaf de Laat - Ray Stofberg

Groot plan

The Dome, Alkmaar

Na het sluiten van de Primark werd bestuurlijk een herontwikkeling overeengekomen waarbij het casco van de begane grond gehandhaafd bleef en erboven ruimte werd geboden om, binnen het vigerende bestemmingsplan, tot een woongebouw te komen. Daarmee was er geen sprake van nieuwbouw, maar van transformatie. De monumentale toren was onderdeel van de planvorming.

De complexiteit van deze ontwerpogave (prominente plek, programma, verduurzaming, erfgoed, beschermd stadsgezicht) maakte integrale, kwalitatieve uitgangspunten onontbeerlijk. Op verzoek van de gemeente is Dana Ponec in een heel vroeg stadium aangeschoven in een ontwerpteam waarbij er in een intensieve reeks bijeenkomsten, met stedelijke vormgeving, wonen, erfgoed, architect en ontwikkelaar in gezamenlijkheid (en met veel plezier) een ontwerp is ontstaan dat vervolgens in de voltallige commissie gebracht kon worden. Die al bijgepraat was natuurlijk, zodat er direct ingezoomd kon worden op de verfijning en bouwkundige uitwerking van het ontwerp.

Veel aandacht is gegaan naar de kwaliteit en het comfort van de nieuwe woonomgeving rondom de opgetilde daktuin, met waar mogelijk ruimte voor daglicht en groen. De commissie verheugt zich op deze nieuwe aanwinst voor de binnenstad!

3. The Dome, aanzicht aan de Laat. KDRA architecten

4. The Dome, aanzicht aan de Breedstraat. KDRA architecten

Zo werkt het

Even voorstellen

De Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar is benoemd door de gemeenteraad en samengesteld uit ervaren en vakbekwame adviseurs met kennis die nodig is binnen de gemeente Alkmaar.

Het goed beoordelen van alle ruimtelijke aspecten van een initiatief of plan vraagt kennis, ervaring en vakmanschap. De adviseurs zijn specialisten op het terrein van landschap, stedenbouw, cultuurhistorie en architectuur en zij zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur. In 2022 bestond de commissie uit de volgende adviseurs:

- Dana Ponec, voorzitter
- Kees Doornenbal, restauratiearchitect
- Hester Aardse, monumentenlid
- Bastiaan Jongerius, architect-secretaris
- Sandra van Vuuren, burgerlid
- Harry Snellaars, burgerlid (tot juni)
- Ray Stofberg, burgerlid (vanaf juni)

De commissie werd ondersteund door:

- Robbert Olthof, plantoelichter
- Paul Vlaar, plantoelichter
- Martin Admiraal, plantoelichter
- Aniek de Jong, secretaris

Werkwijze

De gemeente legt de plannen aan de commissie voor in een openbaar toegankelijke vergadering. De vergaderingen vonden in 2022 gedeeltelijk digitaal plaats vanwege de coronacrisis. Niettemin is al het mogelijke gedaan om het openbare karakter van de vergadering in stand te houden. Initiatiefnemers en eventueel hun adviseur en/of ontwerper worden in de gelegenheid gesteld om via een videoverbinding het initiatief toe te lichten. Belanghebbenden en geïnteresseerden kunnen bij de gemeente verzoeken om de behandeling van de plannen te volgen en worden dan toegelaten. De vergaderdata voor uw gemeente vindt u via deze [link](#).

De commissie kan in verschillende samenstellingen adviseren. Zo is het mogelijk om een zo geheten preadvies aan te vragen. Er vindt dan vooroverleg plaats met de commissie op een vroeg(er) moment in het planproces en zo kan haar inbreng nog relatief eenvoudig worden meegenomen door de initiatiefnemer of ontwerper. Daarnaast worden niet alle plannen door de voltallige commissie behandeld.

Plannen kunnen namelijk ook ambtelijk worden behandeld. Voorafgaand aan de planbehandelingen zijn zowel de Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving als de Vakgroep Erfgoed aanwezig om de commissie te informeren over de geagendeerde plannen. Ook wordt de

commissie in een zo vroeg mogelijk stadium door de vakgroepen geïnformeerd over en om advies gevraagd voor plannen waar nog geen vergunningsaanvraag voor is ingediend.

Van elke planbehandeling, of dit nu gaat om een vergunningaanvraag of om een vooroverleg, stelt de commissie een advies op. We streven ernaar dat het advies begrijpelijk is voor iedereen; helder geschreven en zonder gebruik van onnodig jargon. Bovendien moet het advies juridisch houdbaar zijn. De gemeentelijke plantoelichter zorgt voor het openbaar maken en versturen van de adviezen naar het college, de aanvrager en eventuele andere belanghebbenden.

Beoordelingskaders

Er zijn meerdere gemeentelijke beoordelingskaders waar de commissie rekening mee houdt. De Welstandsnota vastgesteld in 2016 en geactualiseerd in 2022 door de gemeenteraad, is het belangrijkste. Via deze [link](#) kunt u de welstandsnota voor uw gemeente inzien en via deze [link](#) de actualisatie van 2022. Ook bestaat er erfgoedbeleid. Via deze [link](#) kunt u lezen welk erfgoedbeleid uw gemeente voert. Naast de welstandsnota zijn er ook welstandscriteria opgenomen in beeldkwaliteitsplannen. In veel gevallen is ook het bestemmingsplan en ander ruimtelijke ordeningsbeleid voor de commissie relevant. Deze beleidsstukken kunt u via deze [link](#) vinden.

De beoordelingskaders zijn naar onze mening over het algemeen goed toepasbaar en dragen bij aan de constructieve dialoog die we voeren met initiatiefnemers. De kaders maken duidelijk wat de gemeente wil bereiken met het kwaliteitsbeleid en bieden houvast bij de begeleiding en de beoordeling van plannen.

“Met of zonder Omgevingswet, onze complexe leefomgeving vraagt om integraliteit en interdisciplinaire oplossingen.”

Dana Ponec, voorzitter

MOOI DARS

Begin 2021 is het nieuwe door MOOI Noord-Holland ontwikkelde planregistratiesysteem MOOI DARS (Digitaal Advies Registratie Systeem) in gebruik genomen. Deze nieuwe online applicatie is ter vervanging van wCorsys ontwikkeld. wCorsys, dat bijna vijftien jaar dienst deed als registratiesysteem van onze adviezen, was op verschillende onderdelen aan verbetering toe. Daarom is gekozen voor de ontwikkeling van een nieuwe applicatie die het werk veiliger en makkelijker maakt en klaar is voor de toekomst. In drie fasen zijn de gemeenten overgegaan. Vanaf begin 2022 maken alle gemeenten gebruik van MOOI DARS. Er ligt nog veel moois in het verschiet. Zo wordt onderzocht of de adviesaanvraag en terugkoppeling tussen MOOI Noord-Holland en de gemeenten geautomatiseerd kan worden en krijgt MOOI DARS een kaartfunctie waarmee ons advieswerk en de ontwikkelingen in de gemeenten inzichtelijker worden gemaakt. Wij kijken uit naar de verdere ontwikkeling van MOOI DARS.

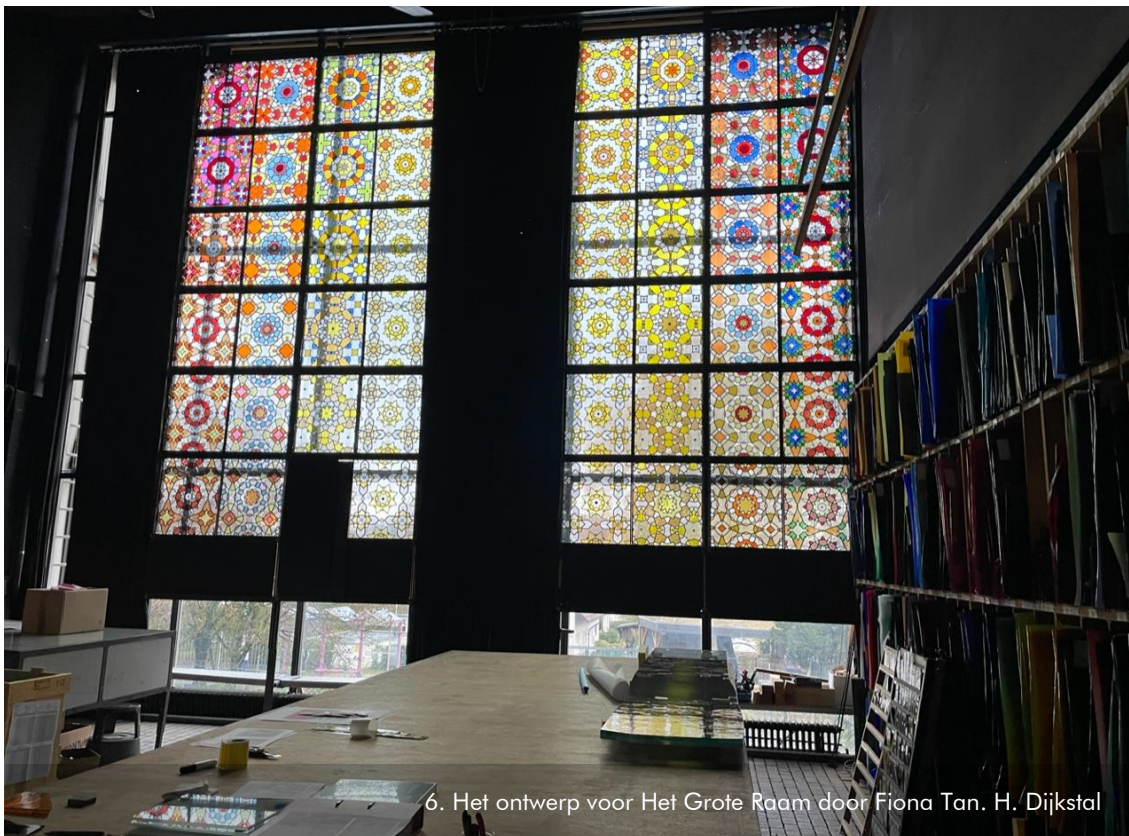

Erfgoedplan

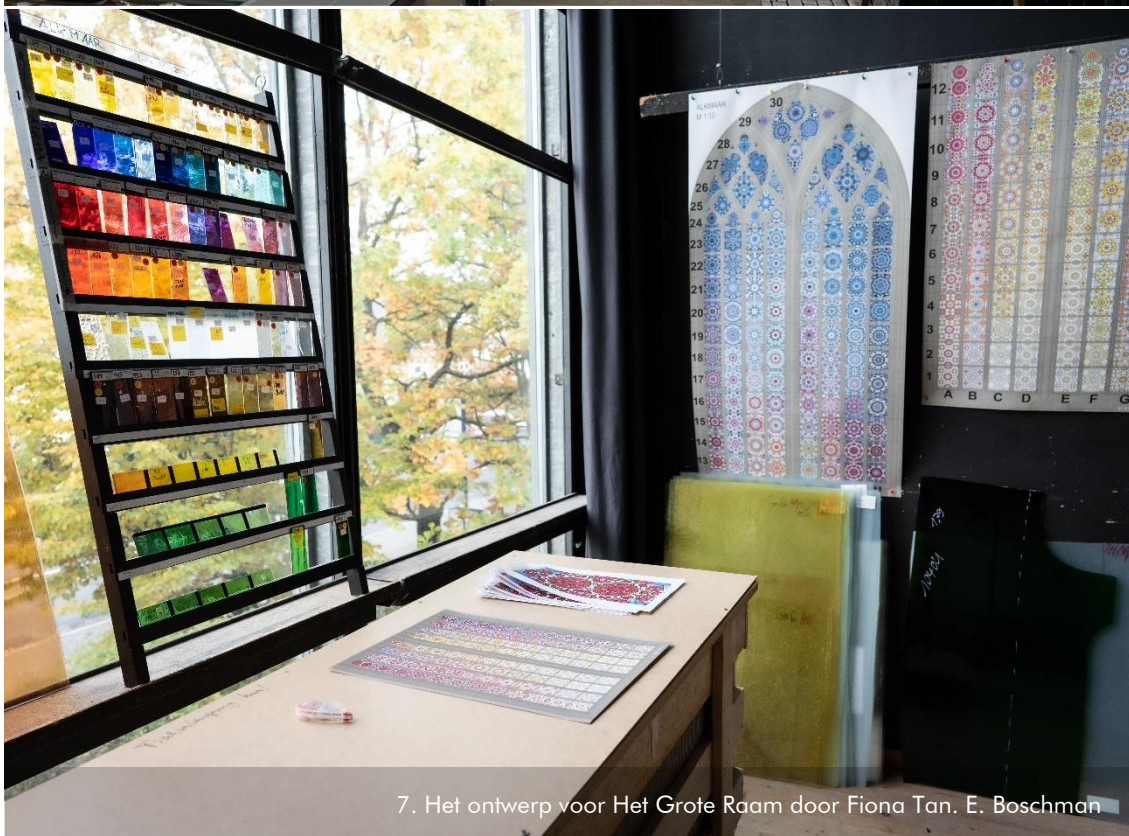
Het Grote Raam, Alkmaar

In het kader van 450 jaar bevrijding van de Spanjaarden wil de stichting Het Grote Raam het niet oorspronkelijke sobere glas-in-loodraam in het zuidtransept van de Grote Kerk vervangen. De kunstenaar Fiona Tan heeft een ontwerp gemaakt voor een nieuw glas-in-loodraam van 6 meter breed en 23 meter hoog. Het ontwerp is geïnspireerd op een caleidoscoop met de opgaande zon over het Noord-Hollandse landschap en de kleuren naar bovenzijde verlopend naar blauw.

De commissie is enthousiast over het idee en het ontwerp. Het glas-in-lood moet beschermd worden en met het oog op onderhoud wordt het glas aan de buitenzijde voorzien van vlak vensterglas in museale opstelling. De commissie is bang dat de textuur van het glas-in-lood aan de buitenzijde verdwijnt door de spiegeling van het vlakke glas. Op het advies van de commissie is er een proefopstelling ter plaatse gemaakt met drie verschillende soorten glas, waaronder ook dubbel ontspiegeld glas. Het resultaat was verbluffend; bij het dubbel ontspiegeld glas was de textuur van het glas-in-lood goed zichtbaar, terwijl er bij de andere soorten glas een hinderlijke spiegeling was. Het nieuwe raam wordt zo geplaatst dat de zandstenen kaders niet aangepast hoeven te worden.

6. Het ontwerp voor Het Grote Raam door Fiona Tan. H. Dijkstal

7. Het ontwerp voor Het Grote Raam door Fiona Tan. E. Boschman

In de onderstaande tabellen is onze advisering in 2022 weergegeven in cijfers. Op hoofdlijnen kunnen we concluderen dat het aantal nieuwe plannen met ca. 26% is gedaald ten opzichte van 2021. Het aantal behandelingen daalde met ca. 30% iets meer. Dit houdt in dat er in verhouding per plan minder behandelingen nodig waren om tot een positief advies te komen. Bij 55% van de planbehandelingen is er een bezoeker aanwezig geweest om het plan toe te lichten, waaronder architecten en opdrachtgevers. Hieronder worden de deeltabellen ook nog apart toegelicht.

Aantal planbehandelingen

In 2022 heeft de Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar 137 nieuwe aanvragen behandeld. In verband met plannen die meerdere behandelingen nodig hadden, was het totaal aantal planbehandelingen 292.

SOORT AANVRAAG	AANTAL AANVRAGEN	AANTAL BEHANDELINGEN
Omgevingsvergunning	53	137
Handhaving en excessen	1	1
Informele advisering	30	38
Vooroverleg	32	64
Overige adviesaanvragen	21	52
Aantal behandelingen	137	292

Aantal behandelingen ten opzichte van voorgaande jaren

In 2021 waren er 185 nieuwe aanvragen. Er is dus een daling van ca. 26% ten opzichte van vorig jaar. In verhouding waren er minder herhalingen nodig om de plannen af te handelen dan in 2021.

SOORT BEHANDELING	2022	2021	2020
Nieuwe aanvraag	137	185	211
Herhalingen	155	231	187
Eindtotaal	292	416	398

Adviesbesluiten

Als het adviesbesluit 'niet akkoord, tenzij' is, dan is het plan bijna akkoord op enkele specifiek geformuleerde aanpassingen na. De aanvraag hoeft dan niet nog eens door de commissie behandeld te worden. Bij 'niet akkoord, nader overleg' nodigt de commissie de

indiener of ontwerper uit voor een overleg om de oplossingsrichtingen die zij ziet te bespreken.

Wat in onderstaande tabel opvalt is dat het aantal adviesbesluiten 'collegiaal overleg' sterk is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Dit heeft te maken met de manier waarop de informele overleggen met de Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving worden geregistreerd. Sinds 2022 worden de verslagen van deze overleggen opgeslagen in MOOI DARS, waar deze voorheen buiten (de voorganger van) het systeem werden opgeslagen.

ADVIEZEN AAN B&W	2022	2021	2020
Aanhouden	96	146	133
Akkoord	35	75	83
Akkoord op hoofdlijnen	33	48	39
Collegiaal overleg	38	1	-
Niet akkoord	31	52	38
Niet akkoord, nader overleg	6	18	14
Niet akkoord, tenzij	53	74	87
Niet behandeld	-	2	4
Eindtotaal	292	416	398

Erfgoed aanvragen

Onderstaande tabel toont de verdeling van het aantal erfgoed aanvragen over rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden, panden in beschermde gezichten en provinciale monumenten.

ERFGOEDAANVRAGEN	2022	2021	2020
Rijksmonument	19	34	36
Provinciaal monument	-	-	1
Gemeentelijk monument	39	68	44
Beeldbepalend pand	44	56	52
Beschermde dorps- of stadsgezicht	41	69	69
Totaal aantal	133	227	202

8 - Visualisatie containerbox - Studio S3

Bijzonder bedrijfsplan

Containeropslag, Alkmaar

Soms komen er van die projecten langs die iets bijzonders hebben. De functie kan bijzonder zijn, de manier van de totstandkoming van een project, of – zoals in dit geval – de wens om iets moois aan de stad toe te voegen.

Het bestaande bedrijfspand aan de Koelmalaan wordt vergroot ten behoeve van containerboxen. Voor het gebruik had hier makkelijk een 'recht-toe-recht-aan' gesloten pand kunnen komen. De eigenaar heeft er echter voor gekozen om het pand aan de zijde van de ringweg allure te geven. Deze zijde wordt uitgevoerd in metselwerk, geïnspireerd op een historisch pakhuis, met deuren, ramen en blindnissen. De reclame wordt ingemetseld met gekleurde stenen, zoals dat vroeger vaker gebeurde.

Op het bestaande pand liggen zonnepanelen voor eigen gebruik. Het nieuwe pand wordt sterk genoeg gemaakt om in de toekomst volledig vol te leggen met zonnepanelen voor gebruik door derden.

De commissie heeft veel waardering voor dit initiatief. Zij heeft geadviseerd om de ramen doorzichtig te maken, zodat er vanaf de weg gezien een levendiger beeld ontstaat. Tevens zijn op aanraden van de commissie duidelijke details gemaakt waaruit blijkt dat aan het ambitieniveau van de opdrachtgever tegemoet wordt gekomen.

9. Visualisatie containerbox. Studio S3

10. huidige situatie. Ray Stofberg

De advisering

De adviezen zijn openbaar en worden uitgebracht aan het college van B&W. In het jaar 2022 zijn vrijwel alle adviezen van de commissie overgenomen door het college van B&W.

Voor de bouw van een energieleverend geluidsscherm heeft het college afgeweken van het advies van de Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar. De commissie adviseerde negatief, omdat het een puur functioneel ontwerp betreft waardoor het niet passend is in de uitgangspunten van het welstandsgebied; een aanzienlijke hoeveelheid begeleidend groen en bouwwerken die zich voegen in het karakter van het gebied waarin ze staan en tegelijkertijd recht doen aan de sfeer van de hoofdroutes. Vanwege het maatschappelijk belang van de bijdrage die het levert aan de leefbaarheid van de omliggende buurten en de bijdrage die het scherm levert aan de vermindering van CO₂-uitstoot heeft het college besloten om van het advies van de commissie af te wijken.

Bij diverse plannen, waaronder Laat 128 (Primark), het Grote Raam (Koorstraat 2) en de herontwikkeling van de V&D, hebben voorzitter Dana Ponec, restauratiearchitect Kees Doornenbal en monumentenlid Hester Aardse een bijzondere begeleidende rol gespeeld. In opdracht van gemeente Alkmaar is zij buiten de reguliere commissievergaderingen om in gesprek gegaan met de architect en gemeente om het advies van de commissie te verduidelijken en daarmee de looptijd van het vergunningstraject te versnellen.

Adviezen ruimtelijke plannen, kwaliteitsgesprekken, procesbegeleiding, beleidsontwikkeling

In 2022 is de commissie betrokken geweest bij diverse ruimtelijke plannen, zoals het ontwikkelkader voor het deelgebied Oudorp dat onderdeel is van het Alkmaars Kanaal. Tijdens een informeel overleg met de Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving en het stedenbouwkundig bureau is het ontwikkelkader aan de commissie gepresenteerd. Daarin gaat het over de stedenbouwkundige en landschappelijke hoofdstructuren en programmering; een uitgebreid verhaal dat de komende tien jaar als basis kan fungeren voor de ontwikkeling van het gebied, met 3.000 woningen. Tijdens het overleg werd onder meer aandacht besteed aan de ruimtelijke samenhang tussen de verschillende deelgebieden aan het Alkmaars Kanaal, de identiteit van het deelgebied en de levendigheid van de plinten.

Ondersteunende activiteiten

De adviseurs van MOOI Noord-Holland doen meer dan hun werk in de gemeentelijke adviescommissies. Wij ondersteunen vrijwel alle gemeenten in Noord-Holland bij het behoud en de ontwikkeling van omgevingskwaliteit. Voor gemeente Alkmaar hebben wij de volgende ondersteunende activiteiten uitgevoerd:

- Dana Ponec heeft tot de eind van het pilotproject in september invulling gegeven aan het samenwerkingsverband met Bernadette Janssen, supervisor van het Alkmaars Kanaal. Bernadette Janssen was betrokken bij de start van elk ontwikkelinitiatief langs het Alkmaars Kanaal en adviseerde over de invulling van de locatie als onderdeel van de

ontwikkeling van het hele kanaal, ten aanzien van het karakter en de identiteit van de plek in de toekomst en ten aanzien van het programma en de ruimtelijke kwaliteit die zijn vastgelegd in ontwikkelbeelden. Ook gaf zij advies op het schetsontwerp en het voorlopig ontwerp. De inhoud van de adviezen besprak de supervisor met de voorzitter van de commissie. De voorzitter schoof regelmatig in een vroeg stadium aan bij de overleggen met de initiatiefnemers en had maandelijks overleg met de supervisor en de betrokken stedenbouwers binnen de gemeente. De voorzitter hield de commissie op de hoogte van de ontwikkelingen aan het Alkmaars Kanaal.

- In opdracht van de gemeente is MOOI Noord-Holland bezig met het ontwikkelen van beleid ten behoeve van de inpassing van microturbines in het buitengebied.
- In september organiseerde het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland het Symposium Samen Slimmer, samenwerken onder de Omgevingswet. Niek Heideman van de Vakgroep Ruimtelijke Vormgeving was daarbij aanwezig.
- In juni organiseerde het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland de basismodule voor niet erfgoedambtenaren. Hierbij waren Martin Admiraal en Marylyn van Kampen aanwezig.

Bijzonder plan

Moderne dubbele stolp, Alkmaar

In Noord-Holland staan ongeveer 5.500 stolpboerderijen, waarvan er per jaar 24 verdwijnen.

De stolpboerderij hoort bij het Noord-Hollandse landschap en omgekeerd ontleent het landschap ook haar identiteit aan het kenmerkende silhouet van het piramidale dak aan de horizon.

De stolp aan de Groeneweg is in onbruik geraakt. De typologie van de stolpboerderij is voor KDRA de inspiratie geweest voor het ontwerp. Een moderne interpretatie van een rechthoekige plattegrond met een dubbel vierkant, met driehoekige uitsnedes uit het volume en de materialisering in een keramische baksteen doorlopend in het dakvlak.

Bij een dergelijke ontwerpogave is het van belang om een evenwicht te vinden tussen de kenmerken van de gebouwtypologie van de stolp en de eigentijdse interpretatie daarvan. De commissie heeft met de architecten, de landschapsarchitect en de opdrachtgever deze zoektocht in een constructieve dialoog gemaakt.

Daarbij is vooral aandacht besteed aan het kenmerkende gesloten dakvlak, de scheiding tussen de gevel en het dakvlak middels een doorlopende goot en de ramen als repeterende sparingen in de gevel. De terreininrichting sluit aan bij de gebiedskenmerken van de Bergermeerpolder, de erfinrichting van de stolpboerderij en het belang van meer biodiversiteit.

Het resultaat mag er zijn: gebalanceerd als interpretatie van de bouwtypologie en aansprekend in de krachtige verschijningsvorm.

Evaluatie en aanbevelingen

Als onafhankelijk adviseur dragen wij bij aan een goede omgevingskwaliteit in uw gemeente. Die zorg delen we samen met de initiatiefnemers en met u. Elk jaar bespreken we tijdens een evaluatiegesprek met de portefeuillehouder de belangrijkste ontwikkelingen binnen uw gemeente en formuleren we aandachtspunten voor de toekomst. Op 7 december 2023 vond dit jaarlijkse evaluatiegesprek plaats over het jaar 2022. De belangrijkste uitkomsten van dat gesprek zijn:

- Het evaluatiegesprek tussen de commissie en de wethouder betreft tevens een eerste kennismaking.
- Er wordt gesproken over het Alkmaars kanaal. De gemeente is bezig met het verder uitwerken van de ontwikkelbeelden naar ontwikkelkaders met concretere uitgangspunten. Ook het Kanaalpark krijgt een eigen ontwikkelkader, gelijk aan de andere deelgebieden. De commissie geeft mee dat de stedenbouwkundige setting cruciaal is en de randvoorwaarden bepaalt. Zij beveelt aan om te werken met kwalitatieve criteria, waarmee de doelstellingen worden beschreven.
- In het verlengde hiervan benadrukt de commissie het belang van een goede samenwerking met de afdeling stedenbouw van de gemeente, ten behoeve van een soepele en vlotte planbehandeling en duidelijkheid richting initiatiefnemers.
- Ten aanzien van de Omgevingswet gaat gemeente Alkmaar op hoofdlijnen beleidsneutraal over. Komend jaar komt er een evaluatie van hoe de commissie ingezet gaat worden onder de Omgevingswet.

Overige aanbevelingen door de commissie

De commissie Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar doet - vanuit haar ervaringen en inzichten - nog de volgende aanbevelingen:

- Integrale afstemming, overleg en dialoog met de Vakgroepen Ruimtelijke Vormgeving en Erfgoed (maar ook met proces- en programmamanagers) in een vroeg stadium, blijkt heel waardevol voor een soepel proces bij complexere ontwikkelingen. De commissie zet hiervoor met veel enthousiasme haar expertise in en gaat graag in gesprek over de toekomstige samenwerking en werkwijze.
- De vergaderingen van de commissie zijn in principe openbaar. Hoe de plannen behandeld worden, hoe de overwegingen en de adviezen tot stand komen is erg interessant om zelf te ervaren. We nodigen college en gemeenteraadsleden graag uit om vooral aan te schuiven.
- In het nieuwe gemeentelijke instrumentarium en met name in de omgevingsvisie en het omgevingsplan worden nieuwe kaders, doelen en regels ontwikkeld. Uw commissieleden – onze adviseurs – worden graag betrokken bij de ontwikkeling van deze kaders. We hebben inmiddels ruime ervaring opgedaan bij het ontwikkelen van nieuwe minder gedetailleerde en op maatschappelijke doelen en rendement gebaseerde kaders. Deze knowhow stellen we graag ter beschikking.

- Bovendien zien wij dat er belangrijke aspecten kunnen meeliften bij de advisering. Een belangrijke factor voor ruimtelijke kwaliteit is de toekomstwaarde. Het belang hiervan zal de komende jaren uiting krijgen in een grotere aandacht voor duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie, natuur inclusief bouwen, respect voor landschap, water en bodem, en op het sociale vlak toename van de aandacht voor participatie en kansengelijkheid. Het zijn onderwerpen die onze adviseurs zich als specialisten eigen maken om als vanzelfsprekend bij de advisering te betrekken.
- Er speelt op dit moment veel als het gaat om de verankering van erfgoed in het toekomstige omgevingsbeleid en dit vergt veel van de erfgoed-specialisten bij gemeenten. Onze ervaring is dat er op veel plekken tekort aan capaciteit is. Bovendien is menskracht moeilijk te vinden. Met het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland proberen we waar het kan binnen bepaalde grenzen ondersteuning te bieden. Laat vooral weten wanneer hulp gewenst is.

Tot slot

Met dit jaarverslag geven we inzicht in de manier waarop de Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar aan de hand van de geldende beleidskaders adviseert over goede omgevingskwaliteit binnen uw gemeente. Dit is een doel waar wij ons graag voor inzetten en aan bijdragen. We doen dat zoveel mogelijk in het openbaar en in dialoog met betrokkenen.

De plannen in dit jaarverslag zijn slechts een greep uit de vele uiteenlopende plannen waarover de commissie dit jaar heeft mogen adviseren. Wij nodigen u van harte uit om in 2023 (digitaal) bij ons binnen te lopen en zelf te ervaren hoe boeiend en genuanceerd de advisering over omgevingskwaliteit is.

Arie Keppler Prijs 2022

ARIE
KEPPLER
PRIJS 2022

Colofon

Auteur

Aniek de Jong, secretaris Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

Met bijdragen van

Dana Ponec, voorzitter Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

Kees Doornenbal, architectlid Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

Sandra van Vuuren, burgerlid Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

Bastiaan Jongerius, architect-secretaris Welstands- en Monumentencommissie Alkmaar

Jef Mühren, directeur MOOI Noord-Holland

Sanne van Zoest, communicatiemedewerker MOOI Noord-Holland

Bo Jonk, commissiesecretaris en projectmedewerker Erfgoed MOOI Noord-Holland

Alkmaar, april 2023

Basisontwerp

Funcke Creatieve Partners

Uitwerking

Peter Koomen

MOOI Noord-Holland adviseurs omgevingskwaliteit

Emmastraat 111

1814 DP Alkmaar

072-520 44 59

info@mooinoord-holland.nl

www.mooinoord-holland.nl

@MOOI_NH